

multis aliis, quæ per vitæ decursum possunt homines usu suæ libertatis, suoque humano labore, ad perseverandum et crescendum in justitia promereri.

15. *Probabile est censuisse singulis gratiæ donis respondere proportionatum meritum humanum.* — Atque ita non cuilibet actui, seu merito humano omnia dona gratiæ immediate attribuerunt, neque in solo uno actu, vel in illis solis qui antecedunt perfectam fidem, ponebant hoc meritum, sed per totam vitam durare posse, et debere censebant. Unde consequenter (ut opinor) sentiebant, singulis gratiæ donis correspondere proportionatum meritum humanum; ut, verbi gratia, propter naturalem voluntatem credendi dari fidem, seu auxilium ad credendum, vel propter voluntatem credendi cum fide imperfecta, quæ ad illam voluntatem necessario sequitur, dari perfectam fidem, seu augmentum fidei; per invocationem autem humanam dari id quod petitur, et propter desiderium salutis dari auxilium, saltem ad inchoandam illam, et propter aliud simile desiderium progrediendi, dari adjutorium aliquod illi proportionatum, et per conatum humanum ad resistendum tentationi, dari auxilium ad victoriam illius perfecte obtinendam, et sic cum proportione de cæteris virtutibus singulis. Quæ omnia facile sibi persuadebit, qui ea quæ ex Cassiano et Fausto capite præcedenti, retulimus, attente legerit. Hac enim ratione dicunt, petenti (utique per invocationem humanam) dari quod petitur, pulsanti aperiri, quærentem invenire, et similia; ut declarent humano merito respondere effectum seu præmium, labori et industriæ humanæ proportionatum. Sic etiam Cassianus, dicta collatione, cap. octavo: *Cum Deus in nobis ortum quendam bonæ voluntatis inspexerit, illuminat eam confestim, atque confortat, et incitat ad salutem incrementum, tribuens ei quam ipse plantavit, vel nostro conatu viderit emersisse.* Ubi non solum loquitur de hominibus ante fidem, vel justitiam, sed generaliter de omnibus, et unicuique initio bonæ voluntatis suum augmentum, et peculiare adjutorium quasi pro mercede correspondere sentit, et capite 11, circa finem, et fere in omnibus capitibus sequentibus multa similia repetit. Et similiter Faustus, libro primo, capite septimo, dicit Deum expectare ab incipientibus fidem, a proficientibus opera, utique humana, *ita tamen ut credulitatis affectum proficientibus augeat, et laborantibus adjutor quotidianus adsistat.* Ubi hoc meritum et quotidianum esse supponit, et per

partitionem illam cum proportione remunerari significat. Quod etiam in sequentibus capitulis et locis supra designatis prosequitur, et declarat.

Cujusmodi intelligerent Semipelagiani esse illud adjutorium gratiæ, quod ratione proprii laboris confertur homini? Dubium 3.

16. *Prima interrogatio in hoc tertio dubio principali.* — *Secunda interrogatio.* — *Tertia interrogatio.* — Hinc vero nascitur tertium principale dubium, de qualitate, ut ita loquamur, prædicti adjutorii gratiæ, in quo multa interrogari possunt. Primum, an illud sit aliquod beneficium gratiæ, quod a solo Deo fiat in homine bene utente sua libertate sine nova cooperatione ejusdem hominis vitali (ut sic dicam), sive libera, sive naturali, et necessaria; an vero sit aliquis actus perfectus, seu perfectior, quam fuerit prior, qui a nobis fit? Deinde si tale donum consistit, vel semper, vel aliquando, in actu secundo et perfectiori, qui a nobis fiat, an ille sit in se, ac proprie liber, vel necessario sequatur ex priori actu, ac subinde non sit liber nova libertate, sed tantum per denominationem a libertate prioris boni usus, ratione cujus perfectior ille actus confertur? Denique, si actus ille ad quem juvatur homo ratione prioris meriti, non tantum sit intellectus, aut voluntatis perfectius operantis, sed etiam liber, an adjutorium, quod ad illum confertur, sit per modum auxilii tantum sufficientis, quod suo effectu privari solet, an per modum auxilii efficacis, quod infallibiliter suum effectum consequitur? Quæ omnia, si a nobis exacte, et cum sufficienti fundamento, resolvi et affirmari possent, utilissimum quidem esset; tum ad cavendum ipsum errorem in tradenda vera de gratia doctrina; tum ad illum certius et efficacius impugnandum; difficile tamen id est, neque a Cassiano aut Fausto hæc satis explicantur, neque etiam a Patribus distincte referuntur. Nihilominus tamen quod conjectura assequi possum, breviter explicabo.

17. *Interrogationi primæ fit satis.* — Quod ergo ad primam interrogationem attinet, existimo Cassianum et alios sensisse, mercedem proximam, et immediatam hujus laboris humani sæpe esse aliquod supernaturale beneficium, quod a Deo solo fit in homine, vel circa hominem, sic bene de se merentem, licet possit etiam frequenter esse aliqua perfectior actio, quæ ab ipso homine fiat, peculiariter adjuto et moto a Deo. Prior pars ostenditur im-

primis in remissione peccatorum, quam sentit Cassianus interdum dari propter bonum usum naturalis libertatis, in detestatione vel dolore de peccatis commissis; nam remissio illa beneficium est a Deo solo concessum, supposita hominis dispositione. Unde, si cum remissione peccati intellexit infundi justitiam et renovationem internam per habitualia dona infusa, consequenter etiam dicere debuit dari hæc omnia intuitu boni affectus naturalis, ac subinde hoc præmium laboris a solo Deo fieri in nobis, sine nobis post tale meritum, quia illa dona a solo Deo fiunt. Et certe non est alienus ab hoc sensu Faustus, l. 1, c. 12, ubi de filio prodigo loquens, ait: *Sicut sui criminis est quod longe pii parentis refugit oculos, ita suæ est devotionis, quod, per insitum sibi bonum deliberrans, et assurgens, ad paternos refugit amplexus, sed gratia, quæ pulsaverat peregrinantem, suscipit revertentem.* Nam, ut jam admonui, nomine gratiæ pulsantis, solam vocationem externam intelligit, post quam sequitur bonus usus liberi arbitrii, ratione cujus Deus suscipit hominem revertentem, jubet ferre stolam primam, et induere illum, quæ internam renovationem significant.

18. *Item tentationes a Deo præveniri, ne vincant, propter laborem Cassianus et Faustus dicebant.* — Præter hæc autem intrinseca dona, sunt beneficia magis extrinseca, quæ a Deo sine nobis circa nos fiunt, et ad gratiæ adjutorium suo modo pertinent, de quibus isti etiam sentiebant dari a Deo intuitu humani meriti. Hujusmodi sunt, prævenire et præcavere ne nobis tentationes, vel occasiones peccandi occurrant, quæ nos vincerent, nisi averterentur, aut e contrario externas occasiones bene operandi nobis providere, et impedimenta auferre, ac similia, quæ sine dubio magna sunt divinæ providentiæ beneficia, quæ hominem præveniunt sine illius cooperatione, vel recogitatione. Et hæc dicebant etiam dari in retributionem boni usus liberi arbitrii, ad perfectam castitatem, vel similes virtutes acquirendas, ut constat ex Cassiano, dicto libro duodecimo, capite 16, et tota collat. 13. Idemque ex Fausto sumitur. Et in hoc certe loquuntur consequenter; tum quia si Deus propter hoc humanum meritum confert interna dona, quid mirum si hæc etiam externa conferat beneficia? Tum etiam quia ipsi dicebant, Deum conferre bene inchoanti pugnam sua libertate, adjutorium necessarium ad consequendam victoriam, vel laboranti, ad progrediendum et perseverandum, vel ad effectum et consummationem consequendam; sed

ad hos fines necessaria est illa Dei protectio; ergo consequenter asserebant hanc dari homini, propter prædictum bonum usum libertatis.

19. *Item augmentum virtutum etiam suo labori attribuunt.* — Jam vero non solum hæc bona extrinseca, neque sola intrinseca, quæ dantur per modum actus primi, sed etiam actus secundos, et vitales, eorumque perfectionem, et consummationem propter hujusmodi meritum dari, illos auctores credidisse, ex eorundem verbis colligere possumus. Nam dicebant propter affectum fidei, vel fidem imperfectam, dari homini fidei augmentum et perfectionem. Quod certe non intellegebant de augmento habitus fidei, quia nec de illo aliquando loquuntur, nec illum genitum aut infasum supponebant per solum affectum credendi, vel fidem imperfectam; intellegebant ergo de fide actuali, quam dicebant firmiorem et perfectiorem fieri per gratiæ adjutorium, quam per solas vires liberi arbitrii fieri potuisset; ergo intellegebant aliquem actum perfectioris fidei, vel saltem aliquam actualem perfectionem fidei dari intuitu prioris boni usus libertatis naturalis. Idemque cum proportione censerit potest in aliis actibus virtutum, præsertim, spei, charitatis, poenitentiae et religionis, et in victoriis tentationum. Deinde Cassianus, dicta collatione, cap. 7, dicit *quantulamcumque scintillam ex corde nostro emicuisse conspexerit, eam confortet, suaque inspiratione confortat*; et cap. 8, cum ortum bonæ voluntatis inspexerit, *illuminat eam confestim*; inspiratio autem et illuminatio actus vitales sunt intellectus, et voluntatis; sentit ergo Deum infundere aliquos similes actus intuitu præcedentis humani meriti. Verum quidem est hos auctores valde ambigue et æquivoce his verbis uti; verisimile nihilominus est eos, quando loquuntur de propria gratia, quam Deus præbet ultra proprias vires liberi arbitrii, et ultra bonum illarum usum, et propter illum, proprie etiam loqui de inspiratione et illuminatione. Et idem sentit Faustus, cum ait propter bonum affectum dari actionem bonam, et propter bonum desiderium dari effectum, et complementum ejus, quod sæpe in aliquo perfecto actu dilectionis, vel contritionis, aut alio simili consistit. Et hæc de prima interrogatione.

20. *Interrogationi secundæ satisfit.* — Circa secundam vero supponere oportet, per divinam gratiam interdum fieri in nobis aliquos actus vitales intellectus et voluntatis, sine no-

bis moraliter et libere operantibus, quos prævenientem inspirationem et illuminationem appellamus; præter hos vero dari in nobis actus gratiæ liberos et morales, seu perfecte humanos. Supponendum item est, secundum ordinariam Dei providentiam, priores actus non liberos antecedere, et inducere posteriores, si voluntas nostra non resistat, quod pro sua libertate facere potest, et ideo priores actus dantur per modum auxilii seu adjutorii gratiæ ad posteriores actus, ut infra suis locis operosius explicaturi sumus. De priori ergo genere actuum facile credi potest, admissum esse a Massiliensibus cum eadem proprietate et perfectione talium actuum, quod nos agnoscimus, hæc tantum interveniente differentia, quod fides docet dari hos actus sine prævio merito solius liberi arbitrii; isti autem dicebant, dari quidem in nobis tales actus gratiæ ad nos juvandos, sed intuitu alienius præcedentis boni usus nostræ naturalis libertatis. Ita enim loquitur Cassianus de illuminatione et inspiratione, quæ datur a Deo, aliquid boni in nobis vidente, quod, ut dicebam, non est cur ad improprios sensus transferatur. De posteriori autem genere actuum non possum certo affirmare, nec satis conjectare, quid senserint isti auctores; nunquam enim declarant dari hoc adjutorium ad novos actus humanos, et liberos perfectiores eliciendos; sed generatim dicunt dari ad augmentum perfectionis, et ad effectum salutis obtinendum, quod potest intelligi de perfectione, et effectu quem operatur Deus in nobis, sine novo actu libero nostro; ut, verbi gratia, quia cogitare potuerunt illam eandem fidem, quæ ut erat tantum ex discursu, et effectu naturali, erat imperfecta, accedente Dei illuminatione et inspiratione formaliter perfici sive per concomitantiam illius adjutorii, sive per aliquam perfectionem, quæ inde naturaliter ac necessario resultat in actum fidei, qui antea erat imperfectus; idemque cum proportionem in cæteris bonis actibus existimare potuerunt. Et hoc certe insinuat Faustus, libro primo, capite nono, cum de Deo dicit: *Bonæ voluntatis homini deputavit usum, sibi reservavit effectum.* Nam sicut primum soli homini, ita secundum soli Deo tribuit.

21. *Perfectionem humano labori adjunctam ex gratia a solo Deo fieri putabant Semipelagiani.* — Imo, in hoc maxime videntur errasse hi auctores, quia non intellexerunt eundem actum posse esse a voluntate libera, et a gratiæ adjutorio necessario ad illum actum efficiendum, ideo enim prærequirunt aliquem

bonum usum solius voluntatis, in quo salvetur libertas. Ergo intelligebant perfectionem, quæ adjungitur ex gratia, jam non fieri a nobis propria libertate, sed a solo Deo adjungi, nobis vero solum attribui, quatenus per priorem bonum usum liberum illam comparamus. Et ob hanc causam nullo modo admittere volebant prævenientem gratiam, qua Deus facit ut velimus, et in hoc reprehendebant doctrinam Augustini, tanquam libertati contrariam, ipsi vero aiebant, ut constat ex Prospero, Hilario, et eorum scriptis, relictam esse libertatem, qua quis possit obedire, vel aliter se præparare, ut libere, et ex proprio merito, salus unicuique conferatur. Quod sane non solum in uno, seu primo actu, modo jam explicato, sed etiam in toto progressu virtutis, vel perfectionis intellexisse videntur. Nam homo, sic adjutus et confortatus a Deo, in priori actu facilior redditur ad secundum in alia opportunitate libere eliciendum, tunc autem etiam sua libertate incipiet alium usum sui arbitrii, quem Deus majoribus beneficiis perficiet, vel majorem aliquam suavitatem, aut illuminationem addendo, vel alio simili modo, et ita potest procedi in toto discursu spiritualis vitæ. Et hoc certe significare videtur Prosper, cum in illa epistola ad Augustinum de Semipelagianis scribit: *Ad gratiam qua in Christo renascimur, pervenire hominem dicunt per naturalem facultatem, petendo, pulsando, querendo, ut ideo accipiat, ideo inveniat, ideo introeat, qui bono naturæ bene usus, quia ad istam salvantem gratiam initialis ope gratiæ meruit pervenire,* ubi initialem gratiam, eis condescendens, ut infra dicam, vocat ipsam libertatem, sub gratia vero salvante includit non tantum habitualement, sed maxime gratiam auxiliantem, nec solum primam, sed omnem, quæ ad salutem adjuvat, ut expressius declaravit Hilarius supra dicens: *Ut eo merito, quo voluerint, etc., totius sanitatis sue consequuntur effectum.* Tota autem sanitas animæ non obtinetur nisi multis actibus, et toto vitæ progressu. Ergo in toto illo ita componebant Semipelagiani gratiam cum libertate, ut in singulis actibus utilibus ad salutem, antecedit actus sola libertate factus, et illi, ac propter illum, adjungatur gratia, qua perficiatur a solo Deo, et fiat aptior et utilior ad salutem.

22. *Liberos actus cum adjutorio gratiæ agnovisse Massilienses indicium aliquod est.* — Verumtamen, licet hic modus explicandi sensum hujus erroris, tam in Cassiani, et Fausti verbis, quam in his, quæ referunt Prosper, et Hilarius, magnum habeat fundamentum, nihi-

lominus non omnino convincimur ad credendum, eos non agnovisse actus liberos intellectus, vel voluntatis factos libere a voluntate cum adjutorio gratiæ, distinctos ab illis actibus liberis mere humanis, in quibus meritum præcedens gratiam collocabant. Potuerunt enim, cum dicebant, augeri fidem propter meritum boni affectus ad illam, vel propter fidem imperfectam, intelligere, propter illud meritum elevari et confortari hominem per gratiam ad efficiendum libere meliorem actum fidei, quam possit solis viribus liberi arbitrii facere, et sic de reliquis virtutibus, seu actibus earum, tam in initio sanctificationis, quam in progressu ejus. Nunquam enim invenimus, aut legimus hoc ab eis fuisse expresse negatum, neque eorum dictis videtur necessario sequi. Nam licet posuerint prævium bonum usum solius libertatis ante gratiam, fortasse non fuit, quia putaverint, non posse actum esse liberum, si ad illum eliciendum est necessaria gratia, sed quia non esset justa nec rationabilis distributio gratiæ, nec discretio inter salvandos et non salvandos, nisi illud meritum præcederet. Nam contra rationem putabant, eam partitionem, vel distributionem pro sola Dei voluntate esse factam, ut Augustinus vult. Si autem dicatur, talem libertatem remansisse, qua sola possit quis saltem velle bonum incipere: *De compendio* (aiebant) *rationem reddi electorum, et rejectionem, in eo, quod unicuique meritum propriæ voluntatis adjungitur,* ut Hilarius refert. Et simili modo, ait Prosper, ideo Massilienses negasse, Dei voluntatem merita hominum prævenire, ne cogentur concedere, Deum sola sua voluntate inter salvandos, et reprobos discrevisse. Eandemque rationem multis verbis inculcat Faustus, lib. 2, cap. 7 et 26, quæ supra retulimus. Quod si verum est Massilienses agnovisse actus humanos et liberos perfectioris rationis, seu ordinis gratiæ, dicendum est illos consequenter existimasse, hos actus esse posteriores bono usu solius liberi arbitrii, et ratione illius dari prædictos actus, non immediate et in se, sed media aliqua illuminatione et inspiratione, qua excitetur et elevetur potentia ad talem actum, quasi in præmium prioris boni usus naturalis arbitrii. Quod per se clarum est; magis autem explicabitur in sequenti dubio.

Senserintne Semipelagiani gratiæ adjutorium pro humano labore collatum, esse sufficiens tantum, an etiam efficax? Dubium 4.

23 et 24. *Tertiæ interrogationi, quæ quartum*

principale dubium constituit, satisfi. — Statim enim occurrit tertia interrogatio supra proposita num. 16, quod merito esse potest quartum principale dubium in hoc capite, nimirum, cum Semipelagiani dixerint adjutorium gratiæ ad perfecte operandum dari ex merito humano, an id intellexerint de auxilio sufficiente tantum, vel etiam de efficaci, id est, an senserint in præmium proprii laboris dari auxilium quod semper habeat effectum, vel quod possit effectu frustrari? In quo aliter loquendum est, juxta priorem modum explicandi istorum sententiam, de actibus per gratiam perfectis, aliter vero juxta posteriorem. Et ideo ut utrumque breviter declarem, suppono sententiam Massiliensium fuisse omnibus hominibus, præsertim adultis, de quibus nunc loquimur, dari gratiam, et auxilium sufficiens, ut omnes possint salvari, verumque sit, *Deum velle omnes homines salvos fieri.* Et quamvis in hoc ab aliquibus reprehendantur, et Augustinus interdum aliter conetur explicare illa verba, *Deus vult omnes homines salvos fieri;* nihilominus illa sententia, per se spectata, et quoad illum articulum, errorem non continet, sed potius vera est, licet in modo illam intelligendi et explicandi possit error misceri, ut in libro de Prædestinatione late dixi, et infra suo loco attingam. Isti autem Semipelagiani in hoc errabant, quod hoc auxilium sufficiens non ponebant in aliqua vera gratia, sed partim in naturali lege et libertate, partim in externa lege, prædicatione, seu doctrina, ut capite præcedenti, in sententiis Cassiani et Fausti, notatum est, et infra in ultimo dubio magis explicabo. Unde hoc auxilium sufficiens fatebantur dari dignis et indignis, ac subinde non dari ex aliquo merito humano, sed ex liberali beneficio Dei. Quod præcipue intelligendum est quoad legem naturalem et liberam volendi facultatem. Nam quoad divinam revelationem, et legem, ac doctrinam, seu prædicationem Evangelii, dicebant dari propter meritum humanum, et non negari, nisi propter aliquem malum usum libertatis, vel in re existentem, vel a Deo prævisum, saltem sub conditione, nimirum, quia cognovit Deus quod, licet aliquibus prædicaretur Evangelium, non essent credituri. Quamvis enim Cassianus et Faustus hoc posterius non ita expresse attingant, a Prospero et Hilario refertur, et ab Augustino in citatis locis impugnatur. Quia vero totum hoc genus auxilii sufficientis non est vera gratia, de qua tractamus, et quia evidens est non dari ex meritis sive in re futuris, sive sub

conditione prævisis; tum quia indifferenter omnibus offertur, quantum est ex parte Dei; tum quia ad indignos pervenit, et interdum ac sæpe, ad illos qui restituri sunt, et aliquando non datur illis qui credituri essent, ut latius in materia de prædestinatione diximus.

25. *Auxilium gratiæ ponebant Semipelagiani efficaciæ, et necessarium respectu proxime præcedentis meriti.* — Hoc ergo supposito, si loquamur de adjutorio gratiæ in superiori sensu explicato, id est, quod datur ad perficiendum actum, cujus intuitu datur, secundum Massiliensium sententiam, et consequenter adjuvat ad bonum usum ejusdem libertatis in futurum, sic duplicem respectum oportet in tali adjutorio distinguere: unus est ad præsentem actum, qui et est meritum talis auxilii, et per ipsum perficitur; alius est ad futuros usus liberi arbitrii. Priori respectu intelligebant Semipelagiani dari per modum auxilii, non solum efficaciæ, sed etiam necessario habentis suum effectum, propter quem proxime datur. Hoc ex dictis probatum relinquitur, quia tale auxilium secundum Semipelagianos vi sua perficit actum independentem a novo consensu voluntatis, et ideo dicebant hominis esse bonum velle, Dei autem esse perficere, seu dare effectum voluntatis bonæ; et hominem, eo merito quo voluerit, consequi suæ voluntatis effectum, utique solius Dei munificentia et largitione. Aiebant etiam per illud meritum interdum conferri ipsam peccati remissionem, et animæ salutem, vel perfectionem absque novo usu liberi arbitrii; hæc autem non dantur nisi per efficaciæ divinæ voluntatis.

26. *Idem auxilium forte putabant esse tantum sufficiens respectu futuri boni usus libertatis.* — Si vero tale adjutorium consideretur per respectum ad futurum tempus, id est, ad perseverandum in illo bono usu libertatis, similes bonos affectus liberos concipiendo, vel ab uno ad alium progrediendo, sic existimo possuisse illud adjutorium ut sufficiens, non ut efficax; quamvis in manu et potestate voluntatis esse crederent, pro sola sua libertate, illum effectum, seu novum bonum opus præstare. Utrumque facile patet. Primum quidem, quia illi audire non poterant Augustinum, dicentem Deum, voluntate sua, et vocatione occulta atque secreta, convertere hominis voluntatem quo voluerit et quando voluerit, quia putabant esse libertati contrarium; ergo consequenter, in sua sententia loquendo, non poterant admittere tale adjutorium, datum etiam ex priori proprio merito, quod de se futurum

bonum usum liberæ voluntatis secum efficaciter traheret. Secundum autem est valde consequens ad illorum sententiam dicto modo explicatam, quia putabant illum etiam bonum usum liberi arbitrii solis intrinsicis viribus ejus fieri, et per gratiam solum juvari, ut perseveranter, vel sine impedimenti fiat; ergo, posita sufficientia ex parte auxilii, dicere cogebantur solum arbitrium viribus suis posse præstare effectum ejus. Et ita Semipelagianorum doctrina, in hac parte, communis Pelagianis fuit, Deum non operari ut velimus, nisi quantum in se est, voluntatis autem solius esse, vel irritam facere Dei gratiam, vel effectum per eam intentum consequi, ut sumitur ex epistola 107 Augustini in principio, et ex aliis locis citatis.

27. *Massiliensium mens de auxilio præveniente et sufficiente ad virtutum actus efficiendos.* — Quocirca, etiamsi admittamus, ex sententia Massiliensium, illud auxilium, quod datur ex prævio humano merito, dari nobis ut per illud perfectiores actus fidei vel alterius virtutis libere efficiamus, dicendum est illos etiam esse locutos de auxilio sufficienti, non de efficaci per se, et natura sua, ita ut non possit frustrari voluntatis effectum, sed solum in dicto sensu, quod liberum arbitrium potest per illud auxilium operari, si velit, et interdum operatur, et interdum non operatur, pro sua libertate; et quando non operatur, non consequitur salutem, quia solum illud prius meritum humanum, sine novo usu perfectiori libertatis ad illam non sufficit; et ita gratia data ratione talis meriti, fit irrita ob defectum liberi arbitrii. Si autem liberum arbitrium cum illa gratia cooperetur, salutem consequitur, quæ tribuitur priori merito, tanquam primæ radici, et causæ ex parte hominis; proxime vero tribuitur posteriori actui libero, quia per se, ac perfectius ad salutem operatur. Atque hanc fuisse mentem Gallorum, facile patet ex dicto principio, quod semper constanter negarunt illud genus gratiæ prævenientis, quæ ita faciat nos velle, ut non possimus ei resistere, quia credebant illud repugnare libertati: ergo si credebant adjutorium dari ad novos actus liberos efficiendos, etiam supernaturales, necesse est ut admiserint tale auxilium solum ut sufficiens ex parte sua, ita tamen ut cum illo, et bono usu liberi arbitrii, contingat consequi salutem; tum quia in universum ita sentiebant de quolibet genere auxilii sufficienter excitantis voluntatem; tum etiam quia, propter hanc causam, dicebant illud prius meritum sufficere ad totam salutem, et ad discer-

nendum salvandum a reprobis, utique si per liberum arbitrium non steterit. Quantum vero in hac sententia sic explicata Semipelagiani erraverint, postea videbimus.

An Semipelagiani putarint meritum humanum necessario præcedere gratiam? Dubium 5.

28. *Partem affirmantem docuisse Semipelagianos in hoc dubio.* — Quintum dubium sit, an ex Semipelagianorum sententia hoc prævium meritum humanum sit omnino necessarium ad gratiam, ita ut Deus nulli suam gratiam communicare incipiat, nisi prius in illo tale meritum bonæ voluntatis inveniatur. In quo dubio, quantum ex citatis epistolis, et ex principiis hujus erroris colligi potest, videntur sane auctores ejus credidisse, nemini adulto dari gratiæ adjutorium ad salutem necessarium, nisi ex merito præcedente liberi arbitrii. Prosper enim ait eos dixisse ad hanc gratiam perveniri per naturalem facultatem, etc., ut ideo accipiat, etc., quia naturali bono bene usus, ad istam salvantem gratiam initialis gratiæ ope meruit pervenire. Ubi initialem gratiam appellat, vel naturalem libertatem, ut supra vidimus, vel certe legem et doctrinam, ut statim dicam. Gratiam autem salvantem appellant illam quæ datur per veram Spiritus Sancti infusionem, et ad hanc posteriorem obtinendam, videntur sensisse viam necessariam esse meritum humanum, et per hoc distingui dignos electione ab indignis; unde addebant, omnes per evangelicam prædicationem vocari, ut qui voluerint (utique sola libertate naturali), fiant filii Dei; qui noluerint, fiant inexcusabiles, quia bonitas Dei neminem repellit a vita, sed indifferenter universos vult salvari; et infra: Quantum ad Deum (dicebant) omnibus paratam esse vitam æternam, quantum ad arbitrii libertatem, ab his apprehendi, qui auxilium gratiæ merito credulitatis acceperint. Intelligebant ergo non aliter accipi hoc auxilium; et ideo etiam dicebant necessarium esse, ut obedientia voluntatis gratiæ adjutorium præeat. Et eodem fere modo sentit Hilarius, eos non aliam rationem reddidisse, cur gratiæ adjutorium quibusdam conferatur, et non aliis, nisi quia in uno præcedit hoc meritum, et non in alio. Et inconveniens magnum esse putabant, hanc discretionem in solam voluntatem divinam referre, etiam ex parte eorum quibus gratia datur; ideoque, quando non poterant rationem reddere ex merito in tempore existente et antecedente, recurrebant ad prævi-

sum futurum, saltem sub conditione, si fortasse nunquam absolute futurum sit.

29. *Ex verbis Cassiani et Fausti doctrina eadem haud obscure sumitur.* — Denique, expressis verbis hoc tradit Cassianus, lib. 12 de Institut. renuntiant., cap. 14, ubi loquens de humanis conatibus et meritis, ait: *Non mea, sed seniorum sententia definitio, perfectionem quidem sine his omnino capi non posse, his autem solis sine gratia Dei posse eam a nemine consummari;* ubi aperte sentit, sicut per solam gratiam salus potest consummari, ita solis conatibus liberi arbitrii posse perfectionem et sanctitatem inchoari; unde subjungit: *Ut enim dicimus conatus humanos apprehendere eam (utique perfectionem) per seipsos sine Dei adjutorio non posse; ita pronuntiamus laborantibus tantum, ac desudantibus (utique per seipsos) misericordiam Dei, gratiamque conferri.* Ubi etiam notanda est particula exclusiva *tantum*. nam ex illa constat postulasse hunc laborem humanum, ut necessarium ad gratiam obtinendam. Et hoc modo infra dicit, *petentibus, pulsantibus, et quærentibus dari Dei misericordiam*, et concludit: *Præsto est namque occasione sibi tantummodo a nobis bonæ voluntatis oblata.* Hanc ergo semper ut necessario præviam requirit. Et eodem modo loquitur Faustus in multis verbis supra citatis, quæ repetere non est necesse. Præcipue vero necessitatem indicant illa verba: *Nisi fuerit obedientis prævisa devotio, gratiæ vilescit oblatio.*

30. *Contrarius sibi apparet Cassianus, ac adeo partem negantem in proposito dubio etiam tradidisse.* — Nihilominus contrariam sententiam tradere videtur idem Cassianus, collatione 13, a capite 12 usque ad finem, præsertim cap. 13, ubi ait *nonnunquam Deum conatus bonæ voluntatis ab homine vel exigere, vel expectare, ne otioso vel dormienti videatur dona sua conferre*, ubi particula *nonnunquam* excludit necessitatem; et cap. 15 et 17 addit inscrutabilia esse Dei judicia, et varia, *nam quosdam volentes ad augmentum provehit, alios etiam nolentes attrahit*, etc. Et ita non omnibus, neque semper sentit esse necessariam proprii arbitrii dispositionem, ut meritum ad gratiam obtinendam. Unde Prosper, cap. 5 contra Collat., in hoc specialiter Cassianum reprehendit, quod utroque pede claudicat, nec catholicam doctrinam teneat, nec cum hæreticis consentiat: *Illi enim (ait) in omnibus justis hominum operibus liberæ voluntatis tventur exordia, nos bonarum cogitationum ex Deo semper credimus prodire principia;* et cap. 13 et sequentibus, et 33 et